

Biologisk återställning i Mörrumsån Mörrum-Härnäs

Länsstyrelsen Blekinge | Telefon: 010-224 00 00 | E-post: blekinge@lansstyrelsen.se

Mörrumsån | Karlshamn | HARO 86 | WA68541265

Bild: Spår av tidigare rensningar syns överallt längs Mörrumsån. Ihopdragna block vid Ekeberg. Foto från Mörrums Kronolaxfiske kartläggning av mänsklig påverkan. Länk sist i dokumentet.

Projektområde

Mörrumsån och dess mycket höga biologiska värden är av internationell betydelse. Den är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt vatten ur natur-, kultur- och fiskesynpunkt. Mörrumsån är ett av de viktigaste vattendragen för vild lax i södra Sverige samt hyser ett av Sveriges största bestånd av den starkt hotade arten tjockskalig målarmussla, som även föryngrar sig i ån.

Mörrumsåns huvudfåra utgör upp till länsgränsen N2000-området SE0410128 Mörrumsån. I anslutning till ån finns ytterligare Natura 2000-områden med limnisk koppling: Härnäs, Käringahejan och Åmma samt ett antal naturreservat.

Länsstyrelserna

Mörrumsån följer i huvudsak olika sprickzoner i urberggrunden och bitvis finns stora nivåskillnader mellan ån och dess omgivande höjdparter. Utmed åns lopp finns sen- och postglaciala avlagringar och ytbildningar i form av åsar, terrasser, kullar, plana fält och dödisgropar samt enstaka isälvsår i form av jättegrytor. Ån faller drygt 110 meter från länsgränsen till utloppet i Pukaviksbukten.

Mörrumsån är idag ett av Sveriges mest artrika vattendrag, såväl vad gäller fisk som övrig akvatisk fauna. I ån har drygt hälften av Sveriges alla arter av sötvattenfisk påträffats, vilket är en mycket rik mångfald med skandinaviska mått mätt. Mörrumsån hyser även en värdefull, artrik bottenfauna med såväl försurningskänsliga som renvattenkrävande arter. I Mörrumsån har alla våra sju inhemska stormusselarter påträffats. Åns bestånd av tjockskalig målarmussla (starkt hotad) är ett av de största i Sverige och det sker även föryngring i ån. För flodpärlmusslan (starkt hotad) är dock situationen mycket bekymmersam och det har bara påträffats enstaka exemplar på senare år.

Föremål för projektet är vattendragsvattenförekomsten Mörrumsån: Östersjön-Bjällerbäcken, med fokus på sträckan Mörrum-Härnäs.

Orsak till åtgärder

Mörrumsån är starkt präglad av mänsklig påverkan och har haft stor betydelse för människor sedan lång tid tillbaka och de äldsta fynden härrör från stenåldern. Laxfisket i ån kan spåras tillbaka till år 1231, då fisket finns upptaget i kung Valdemar II:s jordebok. Ett flertal byar har sina gränser i Mörrumsån och utöver det viktiga fisket har ån även använts som transportled, bland annat för att flotta timmer, och för kraftutvinning. Idag finns en stor mängd spår och lämningar från människors nyttjande av ån, som till exempel byarnas tidigare fasta fisker samt sågar och kvarnar. För att kunna flotta timmer har man rensat ån.

Sveaskog Mörrums kronolaxfiske har genomfört en omfattande kartering som presenteras i rapporten Mörrumsån kartering av fysisk påverkan Elleholm-Granö (2020)¹.

Mest påfallande är omfattningen av rensning, kanalisering och invallning. Under inventeringen noterades knappt 9 km rensvallar, knappt 18 km vattendragssträcka bedömdes som kanaliserad (ca en tredjedel av den inventerade sträckan!), drygt 2 km längs stränderna bedömdes vara invallade och längs knappt 5 km är stränderna stenskodda eller förstärkta på andra sätt. Till detta kommer 185 mindre rensningar där man istället för att dra upp materialet på land dragit samman det i högar (Ihopdragna block) och längs drygt 6 km löper vägar så nära ån att vägbanken bedöms ha effekter på vattendraget.

I inventeringen genomfördes även en analys av hur varje objekt av mänsklig påverkan påverkade de naturliga förhållandena och den naturliga hydrologin i vattendraget, samt hur stor positiv effekt ett åtgärdande bedöms ha.

Vad vi vill förbättra

Det övergripande målet är att återställa Mörrumsåns naturliga strukturer och processer, att återställa viktiga habitat och öka uppfyllelsen av miljö kvalitetsmålen.

---

¹ Svensson, M., Karlsson, P. och Persson, H. 2020. Mörrumsån – inventering av fysisk påverkan. Sveaskog, Mörrums Kronolaxfiske

Planerade åtgärder och aktiviteter

Prioritering av åtgärder kommer utgå från Mörrums kronolaxfiske-inventeringen. Förankring av åtgärdsförslag hos berörda markägare och intressenter är en central del, så även detaljprojekteringar och tillståndssökningar.

Blockåterställning är en grundläggande åtgärd i arbetet med att återskapa naturliga a strömsträckor och heterogeniteten i vattendraget. Tillförsel av död ved och öppnande av sidofårar ytterligare åtgärder. Återställande av bestämmande sektioner på mer dynamiska sträckor är avgörande för att återskapa kontakten med svämplan.

Planerad uppföljning

Åtgärderna föregås av inventering av musslor samt elfisken och följs upp år 1 och 5 efter genomförd åtgärd.

I samverkan med

Projektägare är Sveaskog Mörrums Kronolaxfiske.

Länkar

[morrumsan-inventering-av-fysisk-paverkan-sept-2020-lag.pdf \(sveaskog.se\)](#)